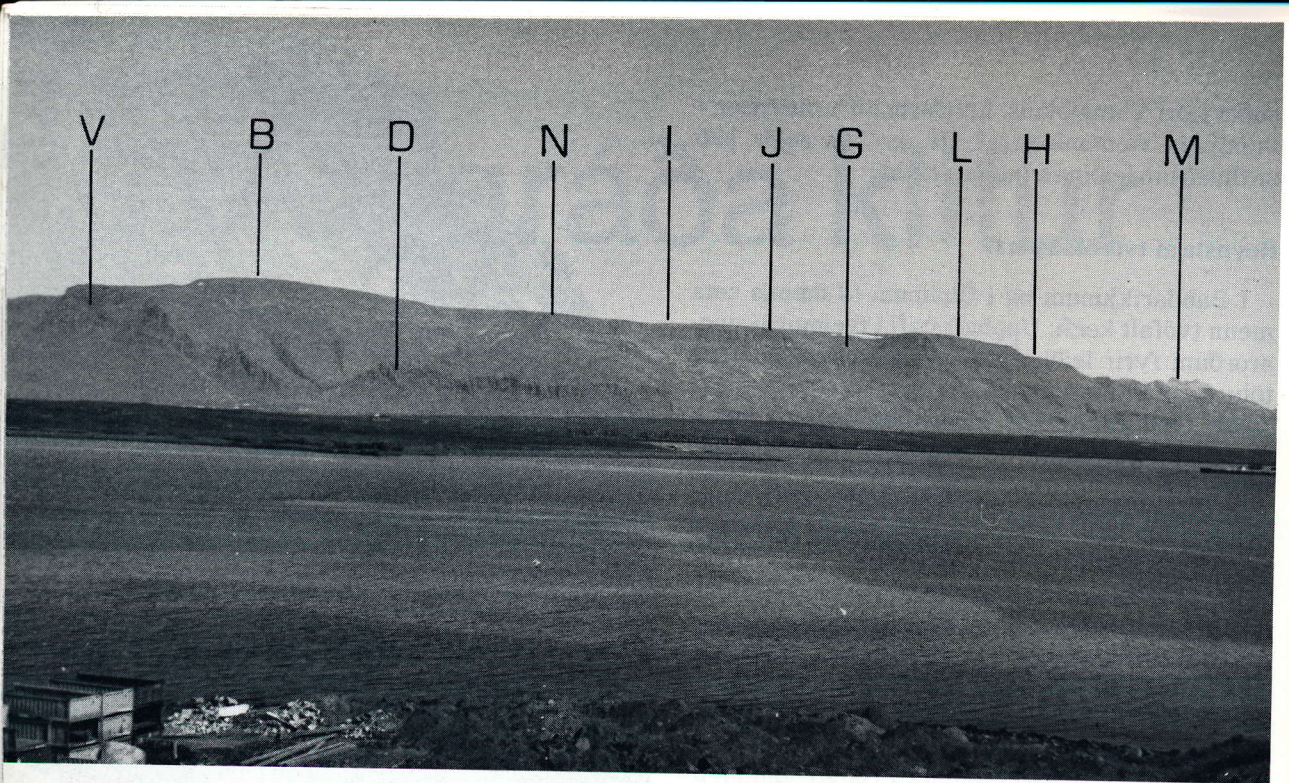
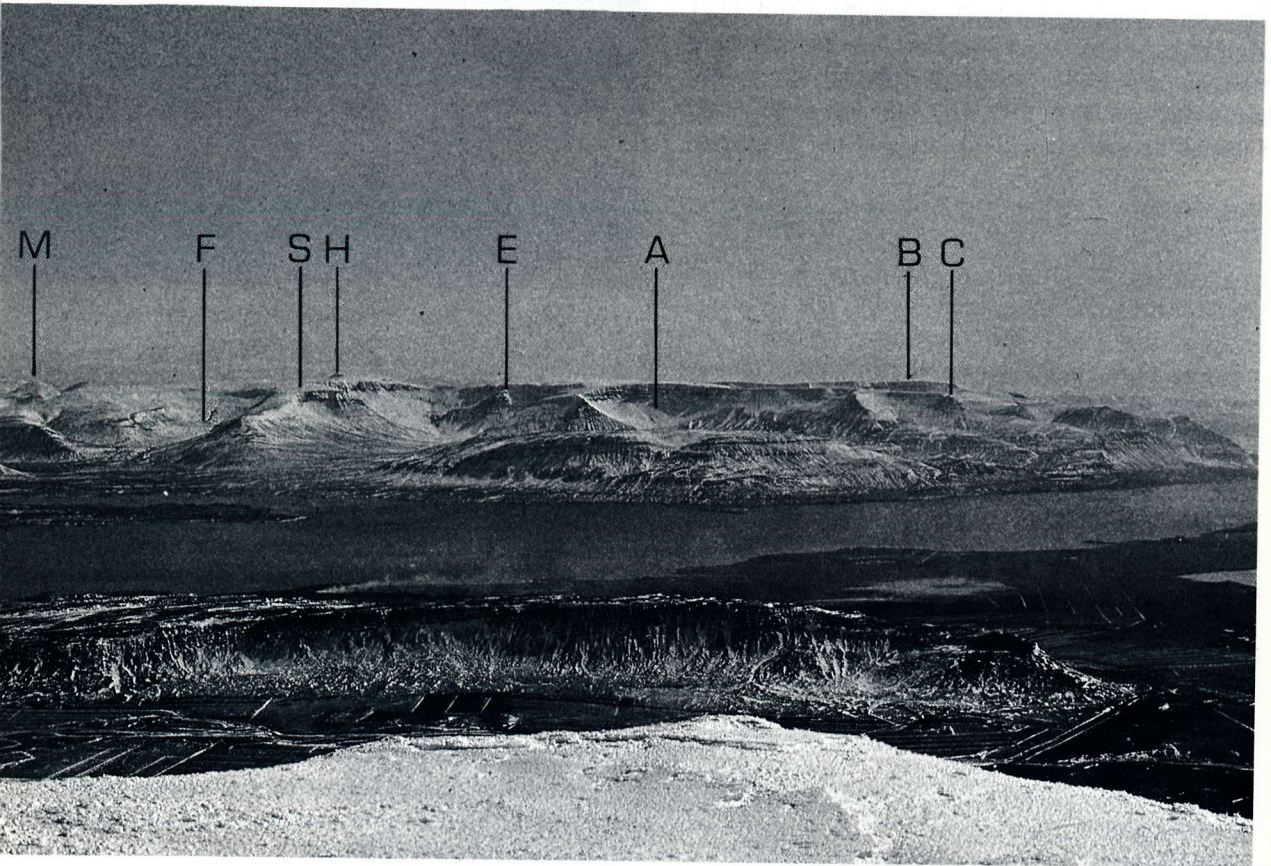

1. Esjan séð frá Reykjavík. V: Vesturbrúnir, B: Kerhólakambur, D: Búi, N: Þverfellshorn, I: Þverfell, J: Virkið, G: Gunnlaugsskarð, L: Kistufell, H: Hátindur, M: Móskarðshnúkar. Ljós. M.G.

2. Esjan séð úr norðri, frá Skarðsheiði. M: Móskarðshnúkar, F: Flekkudalur, S: Skálatindur, H: Hátindur, E: Eilífsdalur, A: Hrútdalur, B: Kerhólakambur, C: Dýjadalshnúkur. Ljós. M.G.

Esja

EFTIR
SNÆVARR GUÐMUNDSSON
OG
MAGNÚS GUÐMUNDSSON

Væntanlega hafa flestir þeir lesendur þessa rits, sem búsettir eru á SV-horni landsins, haft einhver kynni af Esjunni. Esjan er stórt fjall og víðáttumikið og í hliðum þess hafa líklega verið farnar fleiri klifurleiðir en í nokkru öðru íslensku fjalli. Það er því ekki að ófyrirsynju að Esjan verður nú fyrir valinu. Aðaláherslan í þessum leiðarvísi er lögð á klifurleiðirnar, en ekki er lýst nema stuttlega nokkrum algengustu gönguleiðum. Ætti það ekki að koma að sök því finna má greinargóðar lýsingar á Esju í ársriti ÚTIVISTAR 1984 og í árbók F.Í. 1985. Bestu fáanlegu kort eru hin amerísk ættuðu kort í mælikvarða 1:50000, en þau eru teiknuð eftir loftmyndum.

1. INNGANGUR

Háfjall Esjunnar er víðast hvar 800-900 m. hátt, tiltölulega slétt og greiðfært yfirferðar en hliðarnar yfirleitt brattar og víða hamrar í fjallsbrúnum. Hæst er bungan inni á miðju fjallinu, norður af Kistufelli, hér eftir nefnd Hábunga, 914 m. Esjan er víðáttumikil, um 15 km. löng frá austri til vesturs og 8-10 km. breið frá norðri til suðurs. Esjan hefur mörg andlit ef svo má segja og á henni eru margar hliðar, markast það af hinum mörgu dölum sem inn í hana skerast og mulum og tindum sem ganga út á milli þeirra.

Til vesturs frá háfjallinu gengur Kerhólakambur (851 m.), sá hluti Esjunnar sem sýnist hæstur frá Reykjavík. Til suðurs ganga Kistufell (843 m.) og

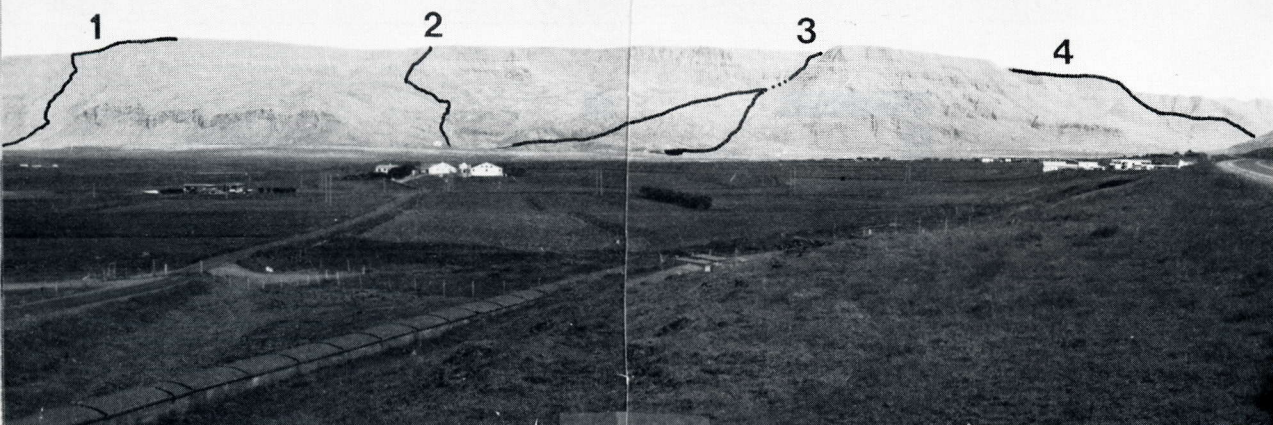
Hátindur (909 m.). Á milli þeirra er Grafardalur. Austur úr háfjallinu ganga Móskaðshnúkar (807 m.). Milli Hátinds og hryggsins sem tengir háfjall Esjunnar og Móskaðshnúka, liggur Þverárdalur.

Norðan úr Kjósinni ganga þrír dalir inn í Esjuna: Austast er Eyjadalur, þá Flekkudalur og síðan Eilífsdalur. Eyjadalur liggur suður að Móskaðshnúkum, austan hans er Trana (743 m.) og að vestan er Esjuhorn og Sandsfjall (522 m.) Flekkudalur er þar fyrir vestan og milli hans og Eilífsdals er Skálatindur (807 m.). Vestan Eilífsdals er Þörnýjartindur og lengst til vesturs teygir sig Tindstaðafjall (786 m.) með Dýjadalshnúk fremst. Vestan Þörnýjartinds er dalskvompa með miklum hamrabrunum, Hrutadalur.

Milli Tindstaðafjalls og Kerhólakambs teygir sig sá stærsti þeirra dala sem inn í Esjuna ganga, Blikdalur. Hann er um 7 km. langur og nær allt frá vestasta enda Esjunnar við Tíðaskarð inn undir Hábungu.

Esjan er að mestu gerð úr basalthraunlögum (blágrýti) sem hlaðist hafa upp fyrir um 1-2 millj. ára. Móskaðshnúkar eru úr líparíti. Sá sem virðir Esjuna fyrir sér úr suðri veitir því eflaust athygli að undirhliðarnar milli Kistufells og Þverfells horns eru tiltölulega hallalitlar en frekar óreglulegar í lögun með hólum og dældum á víxl. Þetta eru leifar eftir mikið framhlaup eða bergskriðu úr suðurbrún fjallsins sem varð eftir að ísöld lauk fyrir um 10 þús. árum

Að jafnaði leysir allan snjó úr Esju yfir sumar-

3. Esjan séð frá Vesturlandsvegi við Úlfarsfell. Leiðir 2.1 til 2.4. Ljósm. M.G.

tímann. Þó eru einstöku skaflar sem ekki ná því að bráðna yfir sumarið. Eru þeir helst í norðurhlíðum fjallsins en að sunnanverðu þraukar þó ætíð skaflinn í Gunnlaugsskarði, vel sjáanlegur úr Reykjavík.

Á vetrum eru dalirnir norðantil í fjallinu snjóþungir og mikill snjór safnast víða í hlíðarnar. Vestur- og norðurhlíðarnar eru að jafnaði snjóþýngstar og snjóflóðahætta því mest í giljum og skálum í þeim hlíðum. Sérstaklega viljum við vara við giljunum vestan í Þverfellshorni en þar fórust tveir piltar í snjóflóði veturinn 1979. Þessi hættustaður er nálægt fjölfarinni og öruggri uppgöngu-leið og því varasamur af þeim orsökum. Aðrir, fullt eins líklegir snjóflóðastaðir eru víða en fleiri verða ekki tíundaðir hér og mönnum bent á að fræðast um snjóflóð af þar til skrifuðum bókum.

Nokkur orð um veðurlag; ef vindur blæs á annað borð má gera ráð fyrir að hressilega blási uppi. Á þetta sérstaklega við um norðanáttina og ættu allir Reykvíkingar að kannast við stormkúfinn sem Esjan setur upp í hvassri norðanátt. Við slíkar kringumstæður er e.t.v. betra að leita uppgöngu á önnur fjöll en Esju, þar sem norðanáttin nær sér ekki eins vel á strik.

2. GÖNGULEIÐIR

Hér á eftir verður eingöngu stuttleg lýsing á nokkrum helstu gönguleiðum á Esju. Vitanlega er hægt að ganga víðar á fjallið en þessar eru væntanlega hvað vinsælastar. Þessar leiðir er hægt að þrjóna saman að vild, fara upp eina og niður aðra og fá þannig stutta ferð eða langa að vild.

2.1. Kerhólakambur (851 m.)

Vegalengd: 3 km.

Lóðr. hækkun: 800 m.

Tími: 1 1/2–2 klst.

Oftast er gengið frá Esjubergi. Gengið er upp nokkuð greinilegan stíg milli gilja upp skriðu og kletta. Þessi fyrsti hjalli er brattasti hluti leiðarinnar. Nú er haldið upp breiða tungu milli gilja og stefnt upp á flatann vestan Kambshornsins. Síðan upp Kambshornið og þaðan austur eftir Kambnum að vörðunni (851 m.)

2.2. Þverfellshorn (770 m.)

Vegalengd: 3 km.

Lóðr. hækkun: 750 m.

Tími: 1 1/2–1 3/4 klst.

Lagt skal upp frá bílastæðinu vestan Mógilsár. Genginn er stígur vestan árinna og þegar hann þrýtur þá er haldið upp grónar brekkur með stefnu vestanhalt við Þverfellshornið. Best er að fara beint upp í klettana í Horninu en ekki leita uppgöngu vestan í því. Efstu 50–60 m. er brólt upp hvert klettabeltið af öðru og á sumrin má auðveldlega rekja sig eftir greinilegri slóð.

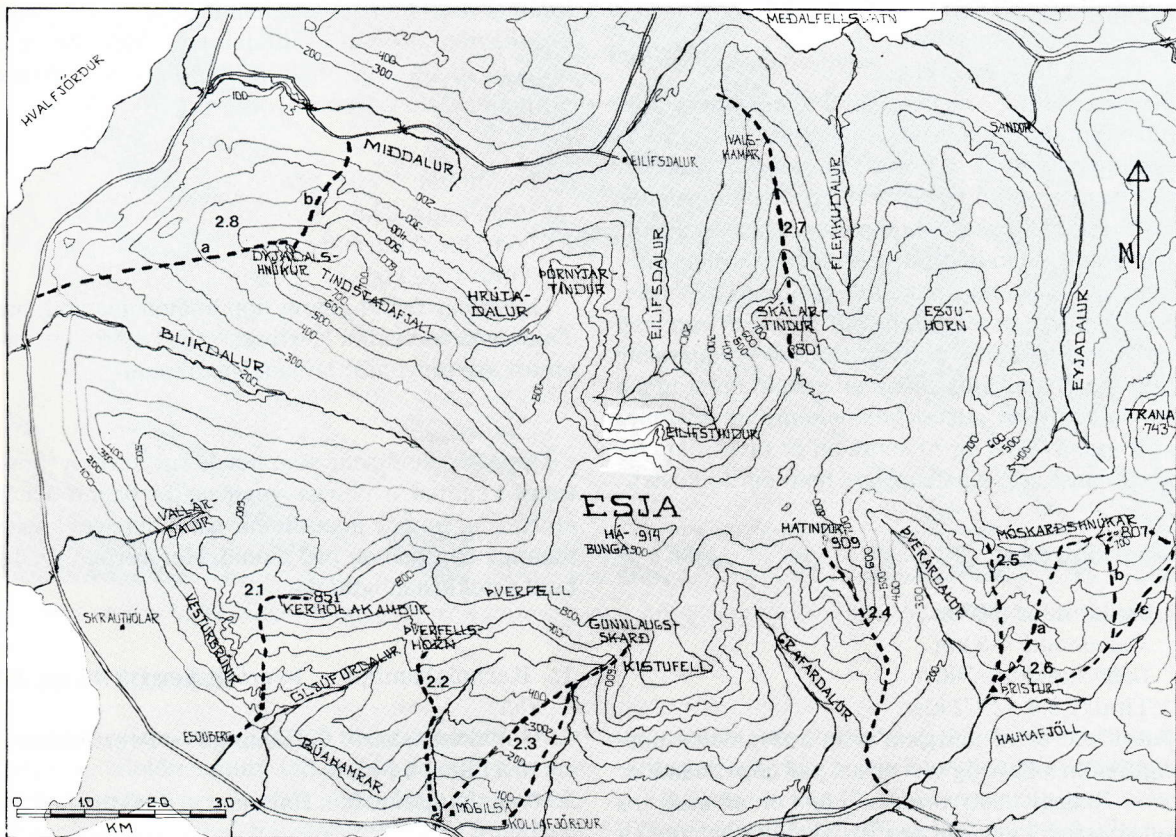
2.3. Gunnlaugsskarð (843 m.)

Vegalengd: 4 km.

Lóðr. hækkun: 820 m.

Tími: 1 3/4–2 1/2 klst.

Hægt er að fara hvort heldur sem er frá stæðinu við Mógilsá eða frá bænum Kollafirði og er það dálítið styttra. Stefnan er tekin upp aflíðandi brekkurnar beint á Gunnlaugsskarðið. Best er að ganga í skarðið upp rana sunnan giljanna undir

4. Esjan — yfirlitskort. Teikn. M.G.

skarðinu. Inn af Kistufelli er varða (843 m.), en þar er gott útsýni.

2.4. Hátindur (909 m.)

Vegalengd: 4 km.

Lóðr. hækkun: 800 m.

Tími: 2–2 1/2 klst.

Styst er að ganga frá Þverárkoti og þarf þá að aka yfir Þverá eða Grafará á vaði en það er öllum bílum fært á sumrin. Gengið er upp á Þverárkotshálsinn (455 m.), og svo áfram upp hrygginn. Efst eru nokkur klettabelti og er þá ýmist farið beint upp á brúnina, dálítið brölt, eða til vinstri undir klettunum og upp rauf sem verður þar í klettana. Báðar leiðir eru brattar en torfærulausar. Frá brúninni er gengið upp breiðan og hallalítinn hrygg á Hátindinn.

Austan Hátinds

Hægt er að leggja upp frá Skeggjastöðum en þægilegra er að stytta sér leiðina talsvert með því að aka sæmilega greiðfæran veg eða slóð sem liggur inn dalinn að sumarþústöðum sem standa

undir vesturbrúnum Haukafjallanna. Vegurinn liggur vestan túns á Skeggjastöðum að Skarðsá sem á upptök í Svínaskarði. Handan árinna stendur reisulegur skáli, Þristur, en hann er í eigu skáta í Kópavogi. Hæðan er hentugt að leggja upp í göngur á Móskaðshnúka og hrygginn sem tengir þá Esjunni.

2.5. Hryggur milli Esju og Móskaðshnúka (750 m.)

Vegalengd: 3 km.

Lóðr. hækkun: 600 m.

Tími: 1 1/2–2 1/2 klst.

Farið er yfir Skarðsá á móts við Þrist og er það torfærulaust nema í stórrigningum. Gengið upp austan í Gráhnúk, lágu kolli norðan skálans og síðan upp hrygginn norðvestan hans. Sá endar á hnúk, um 750 m. háum. Hér má halda áfram hrygginn vestur á Esjuna. Hryggurinn er mjór og rofnar á kafla og verður þar skarð í hann sem klofið er af klettakolli. Þar heita Laufskörð. Er þar allbratt og tæpt einstigi. Þessi leið er þó flestum fær að sumarlagi. Að vetri getur leiðin yfir á Esju ekki talist fær sem gönguleið.

2.6. Móskarðshnúkar (807 m.)

Vegalengd: 3-5 km.

Lóðr. hækkun: 650 m.

Tími: 1 1/2 – 2 1/2 klst.

Hér eru gefnir 3 möguleikar á uppgöngu og upphafsstaður alltaf við Þrist og síðan endað á austasta og hæsta hnúknum. a) Gengið er með stefnu á Bláhnúk, sem er myndarlegur hamrahnúk sunnan undir vestari Móskarðshnúkunum. Farið er austan við hann og síðan beint upp skriðuna norðan hans. Þegar upp á brúnina er komið má ganga yfir næst austasta hnúkin á þann hæsta. b) Farið upp með Skarðsánni áleiðis í Svínaskarðið (vegarslóði liggur upp í skarðið). Síðan er gengið beint upp á austasta hnúkin, austan gilsins sem á upptök milli hnúkanna. c) Eins og b) nema nú er farið alla leið upp í Svínaskarð og þaðan upp á hnúkin, úr austri.

Norðurhluti Esju

2.7. Skálatindur (807 m.)

Vegalengd: 4-5 km.

Lóðr. hækkun: 700 m.

Tími: 1 3/4 – 2 1/2 klst.

Þessi leið er af mörgum talin auðveldasta uppgönguleiðin á Esju og víst er um það að aflíðandi er hún – hvergi brött brekka. Lagt er af stað frá sumarbústaðahverfinu norðan Meðalfellsvatns og gengið sem leið liggur upp breiðan kambinn uns náð er hákolli Skálatinds.

2.8. Tindstaðafjall (786 m.), Dýjadalshnúkur

a) Úr Blikdal:

Vegalengd: 4 km.

Lóðr. hækkun: 700

Tími: 2 – 2 1/2 klst.

Lagt er upp frá Vesturlandsvegi norðan brúarinnar yfir Blikdalsána. Gengið þaðan upp grónar brekkurnar norðan í Blikdalnum með stefnu á Dýjadalshnúk. Upp hnúkin sjálfan er best að fara norðanhalt í hryggnum.

b) Úr Miðdal:

Vegalengd: 2 km.

Lóðr. hækkun: 600 m.

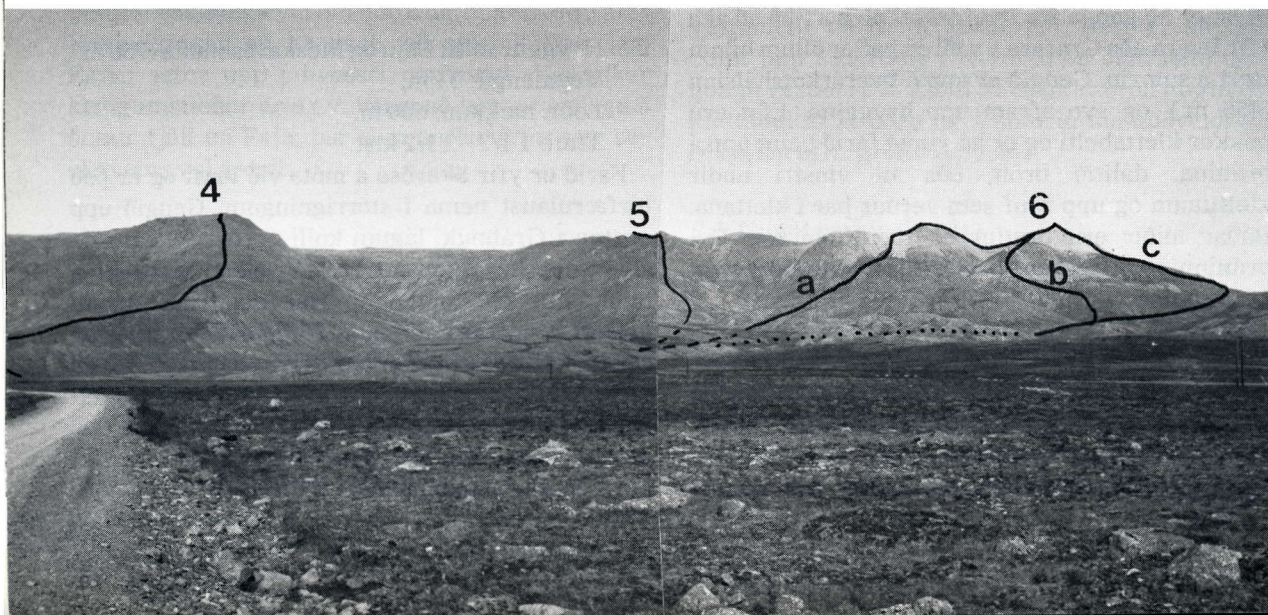
Tími: 1 1/2 klst.

Gengið er frá veginum upp hliðina austan Innri Tindstaða en vestan Kerlingargils. Leiðirnar sam- einast svo upp undir Dýjadalshnúkunum.

Uppgönguleiðirnar sem hér hefur verið lýst má tengja saman á marga vegu og fá þannig bæði stuttar og langar gönguleiðir eftir því sem hugur stendur til í það og það sinnið. Hér verður aðeins bent á nokkra möguleika.

1. Kerhólakambur – Þverfellshorn. 8-9 km., 3-4 klst.
2. Gunnlaugsskarð – Hábunga – Þverfellshorn. 10-11 km., 4-5 klst.
3. Gunnlaugsskarð – Hábunga – Skálatindur. 13-15 km., 6-8 klst.
4. Hátindur – Hábunga – Kerhólakambur. 13-14 km., 6-7 klst.
5. Leið 2.5 (hryggurinn) – Hátindur. 10-12 km., 4-5 klst.
6. Leið 2.5 – Hábunga – Kerhólakambur – Ártún. 18-20 km., gengin endilöng Esjan frá austri til vesturs.
7. Móskarðshnúkar – Trana. 10-12 km., 4-6 klst.

5. Hátindur, Esja og Móskarðshnúkar. Leiðir 2.4 til 2.6. Ljós. M.G.

6. Vesturbrúnir frá Vesturgili að Nagg. Örin hægra megin vísar inn í Stóragil (leiðir 6 og 8) N táknar niðurleið. Ljós. S.G.

3. KLIFURLEIÐIR

Í leiðarvísinum eru notuð tvö gráðukerfi. Fyrir snjó- og ísleiðir notum við skoska kerfið sem náð hefur fótfestu hér á landi undanfarin ár. Þar eru leiðir kvarðaðar með tölustöfum frá 1 til 5, þar sem 1 er einföld snjóleið en 5 eru hinar lengstu og erfiðustu ísklifurleiðir. Klettaleiðir fá gráðu skv. evrópska kerfinu, þ.e. í rómverskum tölum frá I til VII (hæsta gráða í leiðarvísinum er reyndar V). Nánari lýsingu á gráðunum má lesa í tbl. ÍSALP nr. 11 (ísleiðir) og nr. 16 (klettaleiðir). Einnig í bókinni Fjallamennska eftir Ara Trausta Guðmundsson og Magnús Guðmundsson. Aftan við nafn eða númer leiðar er umsögn: snjór, ís, berg, snjór/ís o.s.frv. Hún segir til um hverrar tegundar klifrið í leiðinni er.

Rétt er að taka fram að margar leiðanna hafa ekki verið klifnar nema einu sinni eða tvisvar og því alls ekki víst að gráða leiðar sé rétt þar sem aðstæður geta verið mjög mismunandi frá einum tíma til annars. Menn skyldu því taka gráðunum með fyrirvara.

Sumstaðar er vísað til þess að eitthvað sé vinstra eða hægra megin við annað, t.d. hægra megin í gili o.s.frv. Er þá gert ráð fyrir að horft sé inn í gilið og framan á klettavegginn eða hliðina.

Uppgefinn tími miðast eingöngu við sjálfa klifurleiðina.

Víða koma fyrir örnefni sem fjallamenn hafa búið til í ferðum sínum um klifurslóðir. Sérstaklega á þetta við í Vesturbrúnum, vestan við Ker-

hólakamb. Þar er landslag mjög fjölbreytt og víða drangar og hryggir sem fyrst koma í ljós þegar upp í klettana er komið. Ekki er okkur kunnugt um önnur nöfn eldri en ef þau finnast er um að gera að viðhalda þeim. Meðal nýnefnanna eru nöfn eins og Naggur, Útvörður, Stútur og Virkið.

3.1. Vesturbrúnir

Upp af Esjubergi, Horni og Skrauthólum mynda giljöttir hamrar Vesturbrúnirnar. Þær eru mjög áhugaverðar til klifurs, bæði að sumar- og vetrarlagi. Bjóða þær upp á lengri og skemmri leiðir upp gil og snjólænur, klifur upp klettahryggi, á klettanálar og dranga.

Til að komast að leiðum í Vesturbrúnunum er þægilegast að hefja göngu frá bæjunum Skrauthólum eða Horni. Þaðan má áætla hálfar til einnar stundar göngu að helstu leiðum.

Besti tíminn fyrir snjó- og ísklifur er frá desember og jafnvel fram í maí. Fyrir klettaklifur eru frostdagar bestir, enda eru margir hamrar lausir í sér. Ef ferðinni er heitið á einhverja klettánálina þá getur verið erfitt að finna góð sig-ankeri þegar farið er niður. Menn skyldu því hafa hugfast að ganga vel frá sigtryggingum. Rétt er að gæta vel að sér gagnvart grjóthrúni svo og snjóflóðum, sérstaklega í þröngum giljunum. Til niðurferðar er Kerhólakamsleið góð eða leið nr. 6, Stóragil.

7. Vesturbrúnir. Stóragil fyrir miðju. Naggur lengst til hægri. Ljósm. S.G.

1. Vesturgil – ís.

Gr.: 1. L.: 150 m. T.: 1 klst.

Vestast í vesturklettunum, myndar skál í kverk-inni einfalda snjóleið, bratta efst.

2. Leið ókunna mannsins – berg/ís.

Gr.: IV og 3. L.: 150 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 24. febr. 1984, Jón Geirsson. Alvarleg og opin leið, í fyrstu upp kletta sem leiða síðan upp í gil.

3. Miðgil – snjór/ís.

Gr.: 2/3 L.: 150 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: mars 1980, Björn Vilhjálmsson, Orhulf Prunner. Spannandi snjó- og ísleið upp þröngt gil með bröttu hafti í neðri hluta leiðarinnar.

4. Anabasis – ís/berg.

Gr.: 4 og IV. L.: 150 m. T.: 2-5 klst.

Fyrst farin: 26. des. 1984, Jón Geirsson, Kristinn Rúnarsson, Þorsteinn Guðjónsson. Austasta gilið í vesturklettunum. Fyrsti hlutinn liggur upp kletta um tvær IV. gráðu spannar.

5. Heljaregg – berg.

Gr. III (hreyf. IV). L.: 250 m. T.: 2-5 klst.

Fyrst farin: 17. nóv. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Falleg klettaleið upp greinilega egg sem endar í klettanál og þaðan upp á öxlina.

6. Stóragil – snjór.

Gr.: 1. L.: 250 m. T.: 1 klst.

Einföld snjóleið upp mest áberandi gilið í öllum Vesturbrúnum.

7. Útvörður – berg.

Gr.: I. L.: 20 m.

Létt klettaklifur upp litla nál sem stendur sem útvörður Naggs í miðhömrum.

8. Nálin í Stóragili – berg.

Gr.: IV. L.: 25 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 17. nóv. 1984, Jón Geirsson Snævarr Guðmundsson. Fögur klettanál, en afar varhuga-verð vegna lausagrjóts. Velja skal frostveður enda alvarlegt klifur.

9. Naggur, Vesturás – snjór.

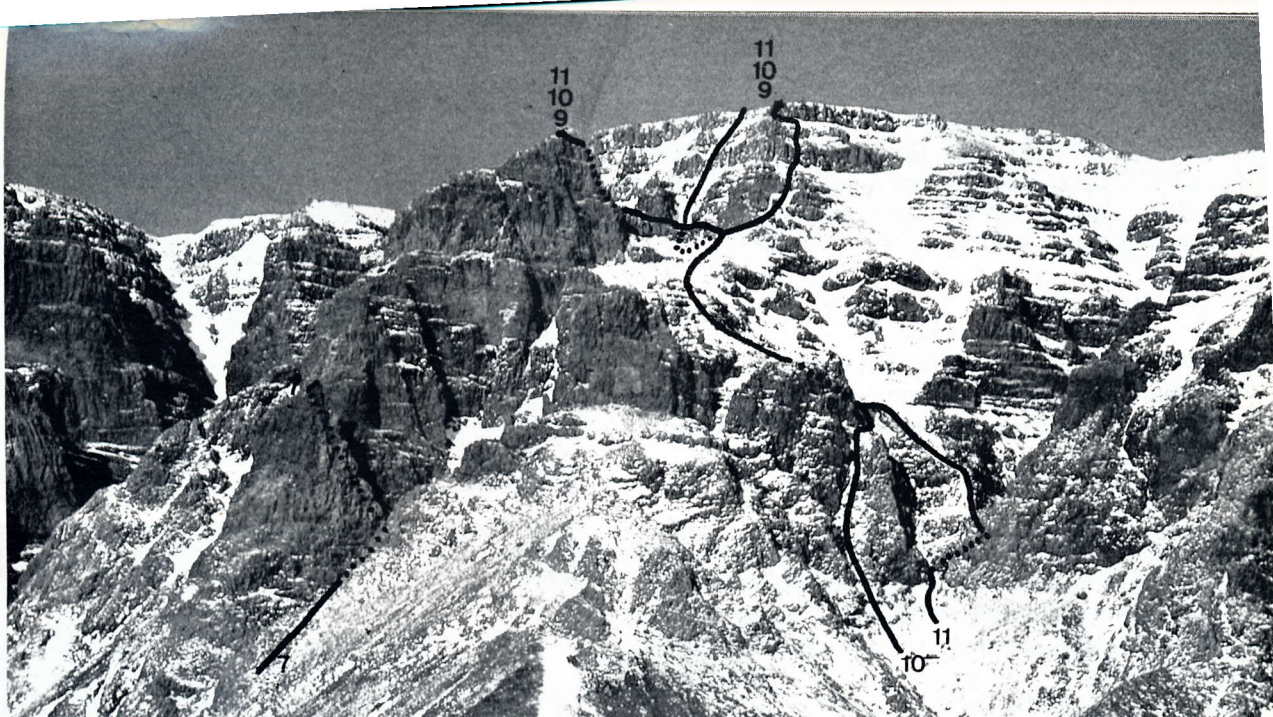
Gr.: 1. L.: 150 m. T.: 1 klst.

Úr Stóragili er fremur einföld snjóleið upp Vesturrás á Nagg.

10. Naggur – snjór/berg

Gr.: 2 L.: 170 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 1. mars 1981, Árni Tryggvason, Höskuldur Gylfason, Snævarr Guðmundsson. Skemmtileg leið upp á gnípuna. Upphaflega leiðin á Nagg. Frá gnípunni er um 100 m. hækkun upp á brún.

8. Vesturbrúnir. Naggur og Útvörður. Ljósm. S.G.

9. Vesturbrúnir. Lauganípa. Ljósm. S.G.

11. Naggur, afbrigði – snjór/ís

Gr.: 2 L.: 170 m. T.: 1 1/2 klst.

Fyrst farin: 13. nóv. 1982, félagar úr ÍSALP. Innar í gílinu er afbrigði leiðarinnar á Nagg. Liggur það upp lítt brattan ísfoss. Hægt er að sneiða hjá öllum erfiðleikum ef farið er enn innar.

12. Lauganípugil vestara – snjór/ís

Gr.: 1 L.: 200 m. T.: 1 klst.

Fremur þröngt gil sem inniheldur einfalda snjóleið.

13. Lauganípugil eystra – snjór/ís

Gr.: 1/2 L.: 150 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: Febr. 1981, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason. Þröngt gil sem býður upp á tvö íshöft. Liggur upp hrygginn undir Stút en sam-einast þar vestara gilinu.

14. Stútur – berg

Gr.: IV/V L.: 20 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 4. jan. 1982, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Lítil drangur en nokkuð erfitt klifur. Vont er að finna staðsetningu fyrir sigankerí.

15. Móri – ís/berg

Gr.: 3 og III L.: 200 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 29. jan. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Aðalerfiðleikarnir felast í íshöftum svo og klettabeltinu í miðjunni. 15a: Ef farið er afbrigði úr Lauganípugili eystra þá er leiðin 2.gr.

16. Austurgil – snjór

Gr.: 1/2 L.: 200 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Fyrst farin: 18. febr. 1978, Hreinn Magnússon, Snævarr Guðmundsson. Einfalt snjógil með einu íshafti neðst.

17. –snjór/ís/berg

Gr.: 2 og III. L.: 200 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 1983, Ari Trausti Guðmundsson, Árni Arnason, Olgeir Sigmarsson. Upp úr Austurgili til vinstri. Nokkur íshöft. Erfiðast efst; klettur og ís.

3.2. Búahamrar

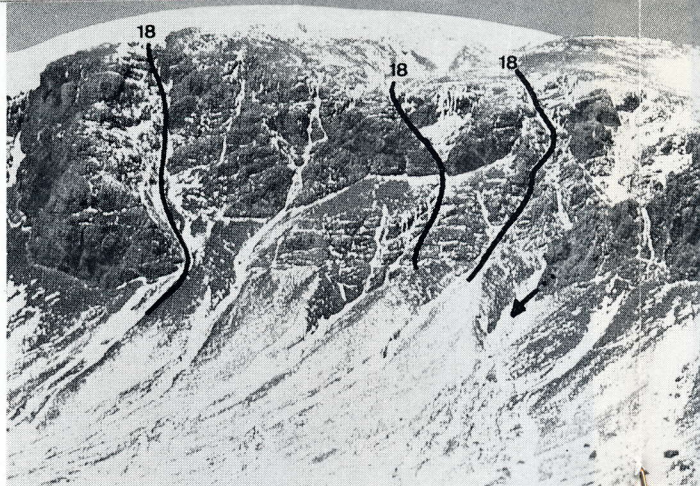
Austan við Gljúfurdal gengur allbreitt en ekki hátt klettabelti og afmarkast það af Mógilsá í eystri endann. Ganga gil og skorningar víða í gegnum hamrabeltið. Hamrarnir eru hvað hæstir vestast en það er kletturinn Búi. Austasti hamarinn heitir Fálkaklettur. Upp hamrana liggja fjölmargar leiðir, bæði ís- og klettaleiðir. Eru Búahamrar afar gott klifursvæði. Telja leiðirnar yfirleitt frá einni til þriggja spanna og er stutt á milli þeirra þannig að hægt er að fara fleiri en eina eða tvær leiðir á dag.

Til að nálgast svæðið er ekinn afleggjari vestan við malarnámuna og er þaðan um 15 mín. gangur að flestum leiðum. Vinsælasta leiðin í Búahömrum er án efa ísfossinn 55 N sem telur allt frá 2. til 4. gráðu ísklifur. Niðurleiðir eru þó nokkrar enda mörg gil sem ná upp í gegnum hamrana.

18. Leiðir á Búa

Gr.: 1 T.: 1/2-1 klst.

Ýmsar leiðir er hægt að fara ef ætlunin er að ganga á Búa. Þessi afbrigði eru upp Búahamra.

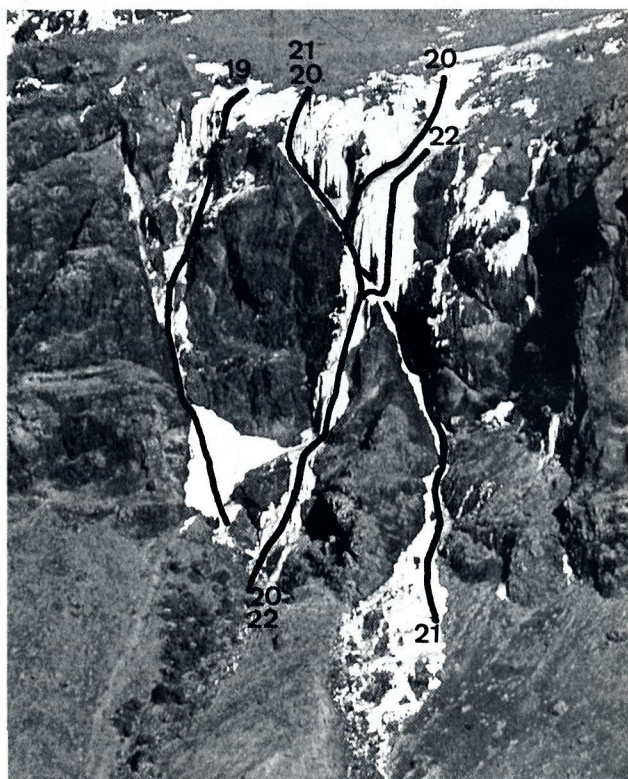

10. Búahamrar. Vesturhluti. Ramminn umlykur 55°N — mynd nr. 12. Ljós. S.G.

11. Búahamrar. Austurhluti. Ljós. S.G.

12. 55°N. Vinsælasta ísklifurleiðin í Búahömrum. Ljós. S.G.

19. Bobbysgil – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 50 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 16. apr. 1983, Björn Gíslason, Snævarr Guðmundsson. Farið upp gilið vestan við 55 gr. N. Aðalerfiðleikarnir felast í síðustu 15 m.

20. 55 gr. N – ís

Gr.: 3 L.: 80 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 6. jan. 1980, Snævarr Guðmundsson, Torfi Hjaltason. Vinsælasta ísklifurleið í Búa-hörmum. Nokkur brött íshöft eru í leiðinni.

21. Skoran – ís

Gr.: 2 L.: 80 m. T.: 1 klst.

Afbrigði af 55 gr. N. Hægra megin við hrygginn er skora sem gerir leiðina auðveldari.

22. 55 gr. N, beint – ís

Gr.: 4 L.: 80 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 12. des. 1982, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Ef megin ísfossinn er klifinn hækkar leiðin í 4. gráðu. Er þetta þó nokkuð erfitt klifur.

23. Skráargatið – ís

Gr.: 3 L.: 20 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 17. apr. 1983, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Lítið íspil sem endar í þröngri skoru. Leiðin er í öðru gili á vinstri hönd í megin-gilinu.

24. –/ís

Gr.: 2 L.: 60 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 26. des. 1984, Snævarr Guðmundsson. Aðalerfiðleikarnir felast í neðsta íshaftinu.

25. Y-gil, Tvíburafossar – ís

Gr.: 4 L.: 20 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 1983, Jón Geirsson. Tveir erfiðir ís-fossar í breiðu gili.

26. – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 60 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 26. des. 1984, Snævarr Guðmundsson. Skemmtileg leið með erfiðu en stuttu íshafti neðst og síðan upp ísað horn.

13. Þverfellshorn — Suðurbrúnir. Ljósm. S.G.

27. Rennan — ís

Gr.: 3 L.: 30 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 17. apríl 1983, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Þröng skora (renna) er erfiðasti hlutinn í neðri 15 metrunum.

28. 39 þrep — ís/berg

Gr.: 4/5 og IV L.: 30 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 29. des. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Erfiðasta leiðin í Búahömrum enn sem komið er. Blanda af ís- og klettaklifri. Alvarleg leið í gleiðu horni.

29. — snjór

Gr.: 1 L.: 60 m. T.: 1 klst.

Leiðin liggur upp snjógil utan á hömrnum. Erfiðleikar fremur litlir og þá helst neðst.

30. — snjór/ís

Gr.: 1/2 L.: 70 m. T.: 1 klst.

Þröngt gil með bröttu íshafti efst. Á hægri hönd undir íshaftinu er lítið ísgil.

31. Miðrif — berg

Gr.: IV+/V L.: 50 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 10. apríl 1985, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Erfið klettaklifurleið og opin í erfiðasta hluta.

32. — snjór

Gr.: 1 L.: 50 m. T.: 1/2 klst.

Leiðin liggur upp skarð í hömrnum. Nokkuð bratt við brúnina.

33. Nálin í Búahömrum — berg

Gr.: III (hreyf. IV) L.: 80 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 10. nóv. 1984, Jón Geirsson, Snævarr

Guðmundsson. Skemmtileg klettaklifurleið með viðkomu á Nálinni.

34. Nálaraugað — ís/snjór

Gr.: 4 L.: 70 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 29. des. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Þröng skora í neðri hluta sem vikkar ofar. Erfiðust fyrstu 30 metrana.

35. Loki — berg

Gr.: I/II L.: 100 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 10. nóv. 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Auðveldur klettahryggur og skemmtilegur. Nokkuð laus í neðri hluta.

36. — snjór/ís

Gr.: 2 L.: 50 m. T.: 1 klst.

Einföld snjórás. Efst er bratt íshaft sem hækkar leiðina í 2. gráðu.

37. Flatnasi — berg

Gr.: II (hreyf. III) L.: 80 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: sept. 1979, Torfi Hjaltason, Snævarr Guðmundsson. Stutt klettarið. Skemmtilegt klifur. Erfiðust neðst og síðan haft ofarlega.

38. Fálkaklettur — berg

Gr.: II L.: 150 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Létt brölt upp austasta klettaranann. II. gr. hreyfingar efst.

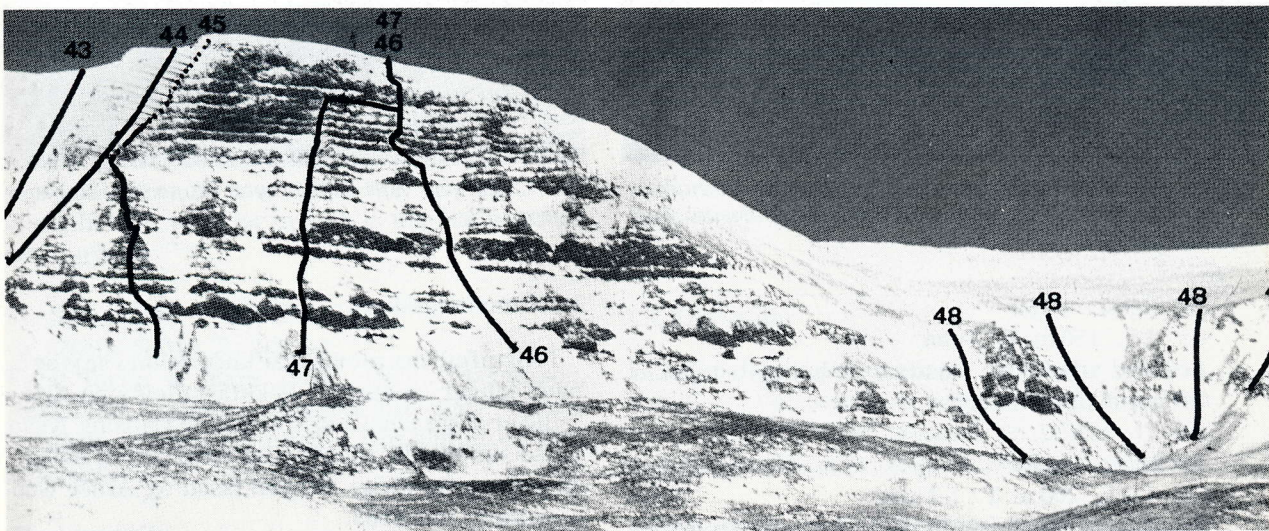
3.3. Suðurbrúnir — Virkið

Á milli Þverfellshorns í vestri og Gunnlaugs-skarðs í austri mynda regluleg klettabelti Suðurbrúnirnar. Hér heitir háfjallið Þverfell. Í gegnum

14. Suðurbrúnir að Gunnlaugsskarði. Ljósm. S.G.

15. Virkið og Gunnlaugsskarð. Ljósm. S.G. ▼

hamrabeltin ganga breiðar rásir og gil sem eru áhugaverð að vetrarlagi. Hæsti hluti brúnanna er næstur Gunnlaugsskarði. Nefnist hann Virkið. Það er nýnefni sem kom upp þegar tilraunir til að klifra það stóðu sem hæst.

Til að nálgast Suðurbrúnir Esju er best að hefja uppgöngu frá Mógilsá. Er þaðan um 1-2 klst. ganga að rótum hliðanna. Snjóflóðahætta er oft talsverð í Suðurbrúnum.

Hentugasti tíminn til snjó- og ísklifurs er frá miðjum desember og jafnvel fram í maílok. Vetrar-klifur í Virkinu krefst þó nokkurrar reynslu. Í Suðurbrúnum eru margar rásir af 1. gráðu (snjór og ís) og er þeim ekki lýst sérstaklega í leiðarvísunum. Örugguðu niðurleiðirnar eru um Þverfellshorn (2.2.), Gunnlaugsskarð (2.3.) eða um kverkina þar sem hamrarnir taka stefnu til suðvesturs út á Þverfellshorn.

39. – snjór

Gr.: 1 L.: 250 m. T.: 1 klst.

Einskonar skarð eða breitt gil austan við Þverfellshorn. Einföld snjólæna.

40. – berg

Gr.: I L.: 300 m. T.: 1 klst.

Breiður greinilegur fjallshryggur sem býður upp á létt brölt í endann.

41. Íspilið – ís

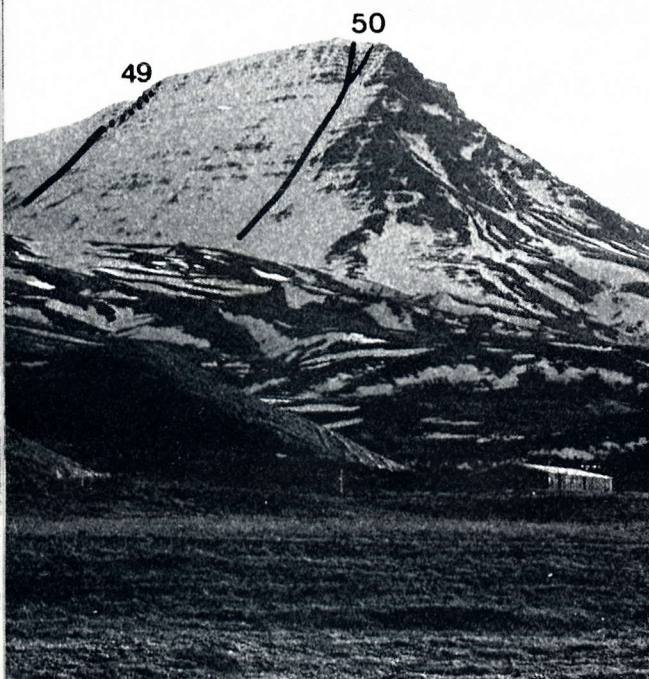
Gr.: 3/4 L.: 50 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 1. mars 1981, Helgi Benediktsson, Arnór Guðbjartsson. Leiðin liggur upp ísuð klettabelti. Tvö afbrigði.

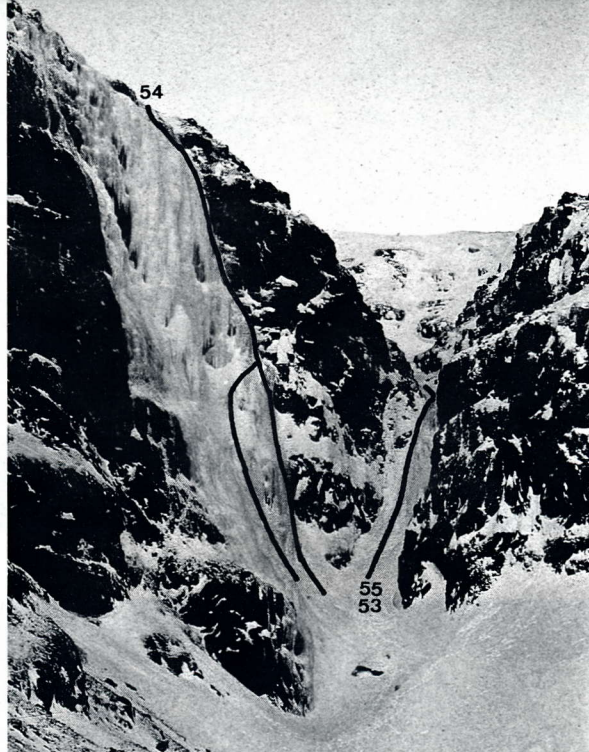
42. Rás 3 – snjór

Gr.: 1 L.: 170 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 24. des. 1978, Helgi Benediktsson, Arngrímur Blöndahl, Einar Steingrímsson. Einföld snjólæna.

16. Vesturhlið Kistufells. Leið nr. 50, Kistufellshorn er einhver fjölfarnasta klifurleið í Esju. Ljós. Halldór Guðmundsson.

17. Grafarfoss fyrir miðri mynd. Granninn til hægri. Ljós. M.G.

43. Rás 2 – snjór

Gr.: 1 L.: 150 m. T.: 1 klst.

Auðveld snjólæna. Stundum er hengja í toppinn. Oft notuð til niðurferðar.

44. Rás 1 – snjór

Gr.: 1/2 L.: 200 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 24. des. 1978, Helgi Benediktsson, Arngrímur Blöndahl, Einar Steingrímsson. Einföld snjórás þar sem brattinn eykst er ofar dregur.

45. Virkishryggur – berg

Gr.: I/II L.: 200 m. T.: 1-2 klst.

Létt klettaklifur á hryggnum en talsverðar hliðranir í efri hluta til að komast á þægilegan hátt upp beltin.

46. Virkið – berg

Gr.: III L.: 200 m. T.: 1 1/2-3 klst.

Fyrst farin: 23. maí 1981, Björn Gíslason, Snævarr Guðmundsson. Krefjandi leið. Aðalerfiðleikarnir eru síðustu 70 metrarnir. Víða laus í sér. Alvarleg leið að vetrarlagi.

47. Miðrifsafbrigði – ís/berg

Gr.: 4+ L.: 200 m. T.: 2 1/2-4 klst.

Fyrst farin: 4. mars 1984, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Erfið og alvarleg leið upp ísaða kletta. Sameinast leið nr. 46 undir lykilkafnanum.

36

3.4. Gunnlaugsskarð – Kistufell

Í Kistufelli eru allnokkrar klifurleiðir í snjó og ís, bæði langar og stuttar. Þekktasta leið upp Kistufellið er snjórásin í suðvesturhorni fjallsins. Niður þessa sigildu klifurleið hefur verið farið á skiðum, en það gerðu Helgi Benediktsson og Arnór Guðbjartsson í maí 1983.

Á síðustu árum hefur fjölgað töluvert leiðum í Kistufelli. Fyrst skal þar frægan telja fossinn Grafarfoss (Mígandi) sem er á góðri leið með að verða að sigildri klifurleið (gráða 4).

Best er að hefja uppgöngu á Kistufell frá Laxeldisstöðinni í Kollafirði, en ef fara á í suðurhliðar þess er betra að leggja upp frá bænum Norðurgröf. Ganga upp að byrjun klifurleiðar tekur frá hálfri til tveggja klukkustunda eftir því hvert farið er. Öruggasta niðurleið er um Gunnlaugsskarð en víða má fara niður suðurhlið Kistufellsins.

48. Gunnlaugsskarð – snjór

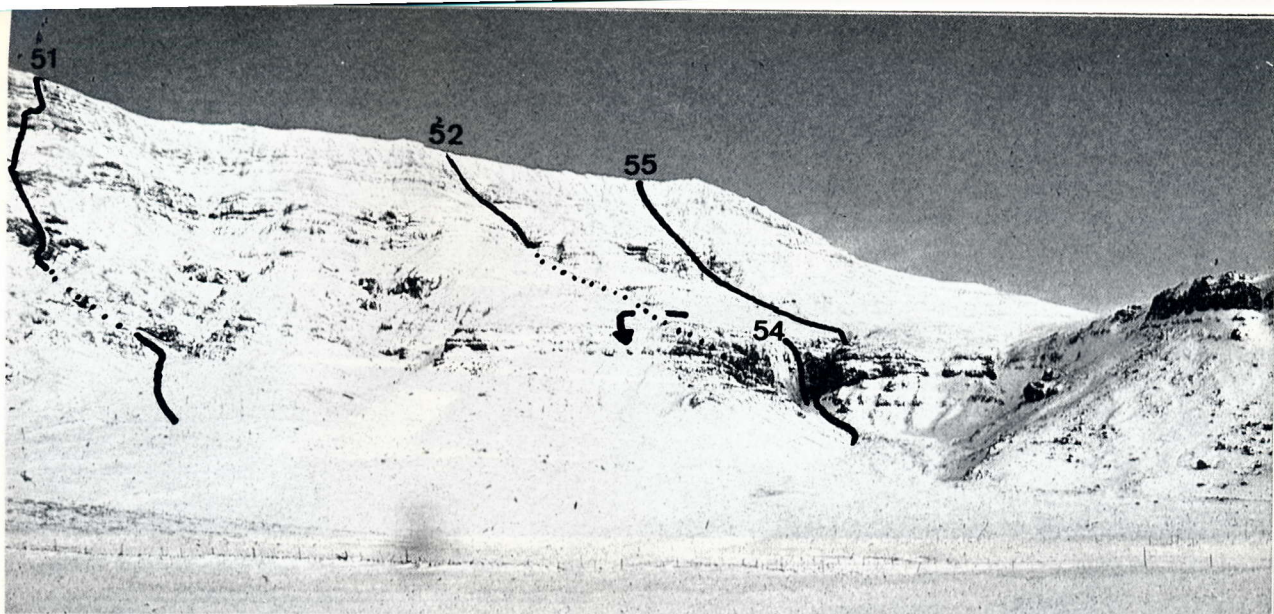
Gr.: 1 L.: 70m. T.: 1/2-1 klst.

Nokkrir möguleikar í giljunum neðan við botn skarðsins. Má tengja saman við Launrás (nr. 49).

49. Launrás – snjór

Gr.: 1 L.: 100 m. T.: 1/2-1 klst.

Einföld snjóleið með hengju efst.

18. Suðurhlíð Kistufells. Ljós. Jón Geirsson.

50. Suðvesturhorn – snjór

Gr.: 1 L.: 400 m. T.: 1-2 klst.

Löng snjóleið. Geta verið nokkur auðveld íshöft sem auðvelt er að sneiða hjá. Efst er ýmist farið upp gilið eða, ef snjór er mikill, upp hamrabeltin sunnan þess.

51. Suðurhlíðar – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 500 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 4. mars 1984, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason. Löng leið með mjög bröttum íshöftum, erfiðust fyrir miðju. Efri hlutinn erfiðari en sá neðri.

52. – snjór/ís

Gr.: 2/3 L.: 600 m. T.: 2 1/2-3 1/2 klst.

Fyrst farin: 23. febr. 1985, Jón Geirsson. Snjógil með 5-6 mjög bröttum íshöftum. Erfiðast neðst og fyrir miðju.

53. Nokkrir ísfossar

L.: 5-15 m.

Neðantil í Kistufelli eru nokkrir stuttir ísfossar, 5-15 m. háir, en sumir mjög brattir. Í þessum fossum er tilvalið að æfa ísklifur. Oftast er hægt að klifra með tryggingu ofanfrá. Einn þessara fossa er Granninn, en hann stendur í giliu andspænis Grafarfossi.

54. Grafarfoss – ís

Gr.: 4 L.: 65 m. T.: 2-4 klst.

Fyrst farin: 20. des. 1980, Björn Vilhjálmsson, Einar Steingrímsson. Allerfitt ísklifur. Erfiðasti hlutinn er er um miðbik leiðarinnar. Einna auðveldast er að fara vel vinstra megin í fossinum.

55. snjór/ís

Gr.: 2 L.: 650 m. T.: 2 klst.

Fyrst farin: 6. mars 1983, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Löng snjóleið með nokkrum íshöftum. Erfiðust neðst (Granninn).

3.5. Eilífsdalur

Í Eilífsdal eru aðallega snjó- og ísleiðir enn sem komið er. Valshamar er fremst í dalnum en þar hefur talsvert verið stundað bergklifur. Í Vals hamri eru nokkrar mjög góðar 15-20 m. háar klifurleiðir.

Best er að ganga frá sumarbústaðalandinu við Valshamar eða bænum Eilífsdal.

Ganga að flestum leiðum tekur um tvær klst. Eilífsdalur er hættulegt snjóflóðasvæði og verður því að hafa allan vara á í klifurferðum í dalinn. Mörgum leiðanna í Eilífsdal hefur áður verið lýst í ÍSALP nr. 23.

Öruggustu niðurleiðir eru um Gunnlaugsskarð niður í vestanverðan dalbotninn, niður Skálatind.

56. Skálin – snjór/ís

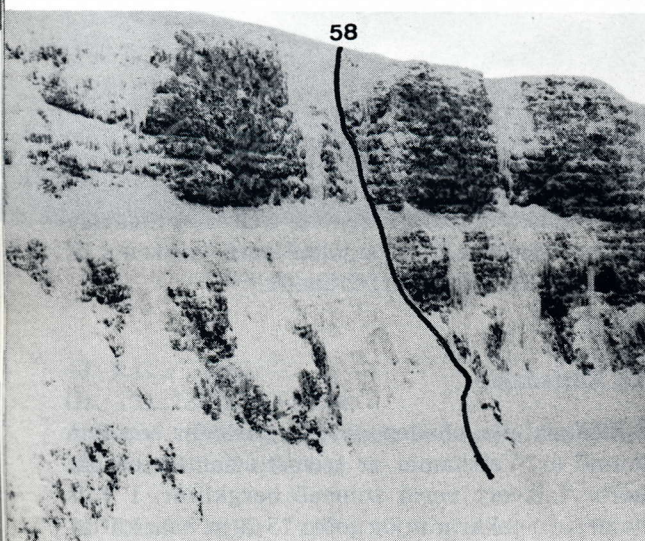
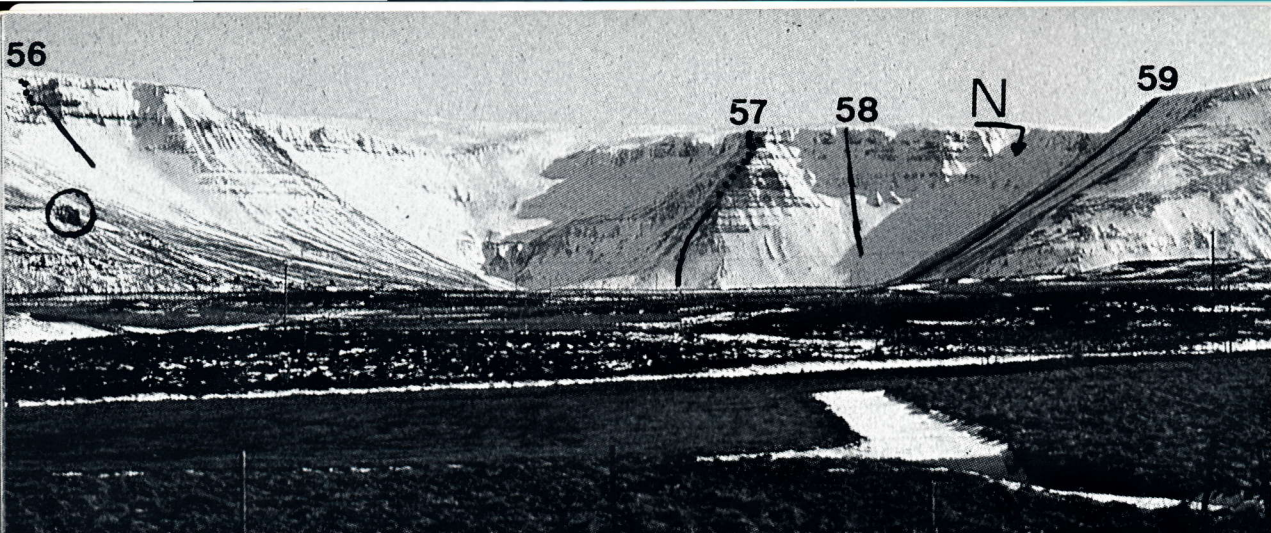
Gr.: 3/4 L.: 100 m. T.: 1 1/2-2 klst.

Fyrst farin: 20. jan. 1985, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Nyrst í skálinni er stuttur en tækni-lega erfiður ísfoss. Auðvelt þar fyrir ofan.

57. Eilífstindur – snjór

Gr.: 1 L.: 600 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: jan. 1978, félagar í ÍSALP. Skemmtilegt snjógil án teljandi erfiðleika. Eilífstindur sjálfur er lítill klettur 6-7 m. hár. Frá honum

19. Eilífsdalur. Eilífstindur fyrir dalbotninum. Hringurinn er utan um Valshamar. Ljós. M.G.

◀ 20. Íspilin í Eilífsdal séð af Eilífstindi. Ljós. Guðmundur Pétursson.

er um 100 m. hækkun upp á brún, um gilið til vinstri. Þar er hengja. Hægt að sneiða framhjá henni hægra megin í giliinu.

58. Einfarinn – ís/snjór

Gr.: 2/3 L.: 700 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 22. nóv. 1981, Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson. Falleg leið upp gilskorning í austasta íspilinu. Nokkur brött íshöft. Aðalerfiðleikarnir eru í efstu 80 m.

59. Austurgil á Þórnyjartind – snjór

Gr.: 1 L.: 600 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 21. jan. 1978, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason, Snævarr Guðmundsson. Farið er upp syðri gilbrúnina. Hengja efst.

3.6. Hrútagalur

Allt það klifur sem við höfum fregnir af í Hrútagal hefur verið snjó- og ísklifur. Í hinum

bröttu hamrabrunum hans eru bæði langar leiðir og erfiðar, en sum gilin eru ekki erfið. Snjóflóðahætta er talsverð í Hrútagal.

Hentugast er að ganga úr Miðdal og má gera ráð fyrir að gangan að helstu leiðum taki eina til hálfa aðra klukkustund.

Hrútagal hefur áður verið lýst í ÍSALP nr. 23, en heldur hefur leiðum fjölgað síðan. Sérkennilegasta leiðin í Hrútagal má ætla að sé „Handan við hornið“, sem liggur upp ísfoss í vestasta giliinu. Hún hefur aðeins einu sinni verið klifin, en síðan þá hefur aldrei verið nægilegur ís til að mynda ísfossinn. Örugasta niðurleið er um Þórnyjartind, þ.e. niður Innri Sandhrygg.

60. – snjór

Gr.: 1

Fyrst farin: jan. 1976, Helgi Benediktsson, Kjartan Blöndahl, Pétur Ásbjörnsson. Bratt snjóklifur upp meðfram klettunum.

61. Afbrigði upp úr Norðurgili – snjór/ís

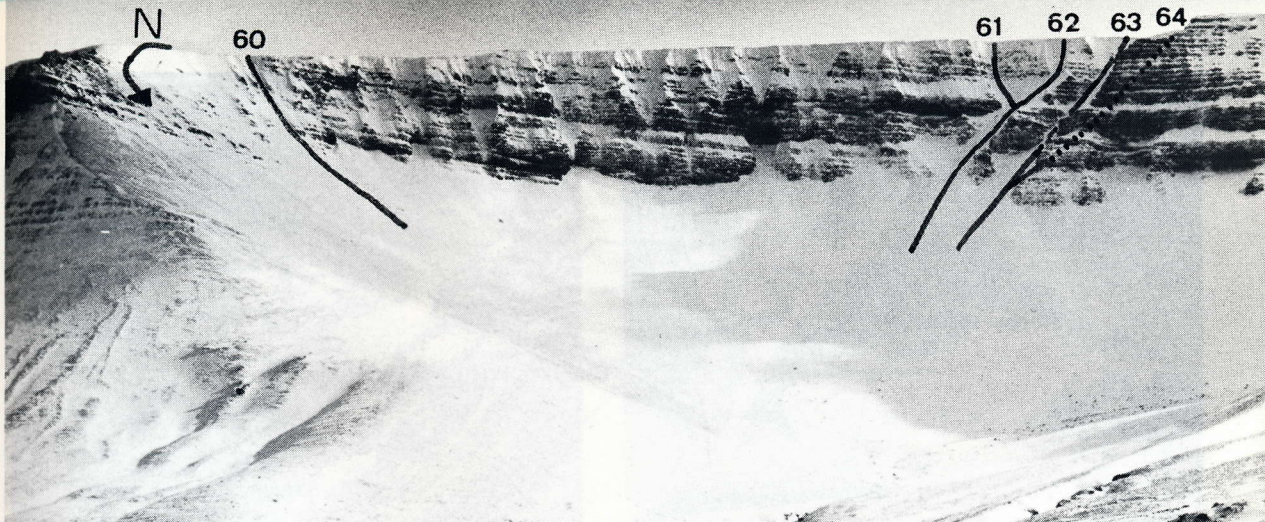
Gr.: 3/4 L.: 70 m. T.: 2-3 klst.

Fyrst farin: 27. jan. 1980, Hermann Valsson, Daníel Helgason. Erfitt klifur upp ísuð klettabelti í austurveg Norðurgils. Stór hengja.

62. Norðurgil – snjór

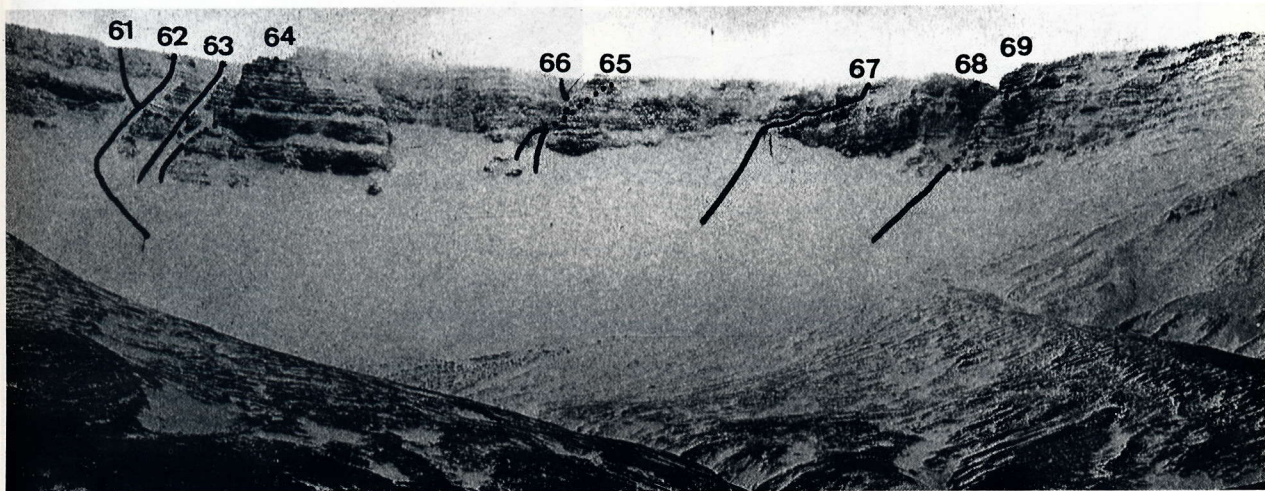
Gr.: 2 L.: 250 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 29. apríl 1979, Hreinn Magnússon, Snævarr Guðmundsson. Gilið verður brattara eftir

21. Austurhluti Hrútaðals. Ljósm. William Kaiser.

22. Hrútaðalur. Ljósm. M.G. ▼

því sem ofar dregur. Oft stór hengja efst. Opin og alvarleg snjóleið.

63. Miðgil – snjór
Gr.: 1 L.: 200 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 29. apr. 1979, Lennart Aberg. Einföld snjóleið, oft hengja efst.

64. Suðurgil – snjór
Gr.: 1 L.: 200 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 27. jan. 1980, félagar í ÍSALP. Auðveldasta snjógilið af þessum þremur.

65. Þvergil – snjór/ís
Gr.: 1-3 L.: 130 m. T.: 1-2 klst.

Fyrst farin: 21. nóv. 1983, Ágúst Guðmundsson, Pétur Ásbjörnsson, Örvar Aðalsteinsson. Ísfossinn neðst er aðalvandamál leiðarinnar, en stundum hverfur hann í snjó þegar kemur fram á veturinn. Hægt er að fara vinstra megin við ísfossinn og getur það verið auðveldara.

66. Stynjandi – ís/snjór
Gr.: 4 L.: 45 m. T.: 1-2 klst.

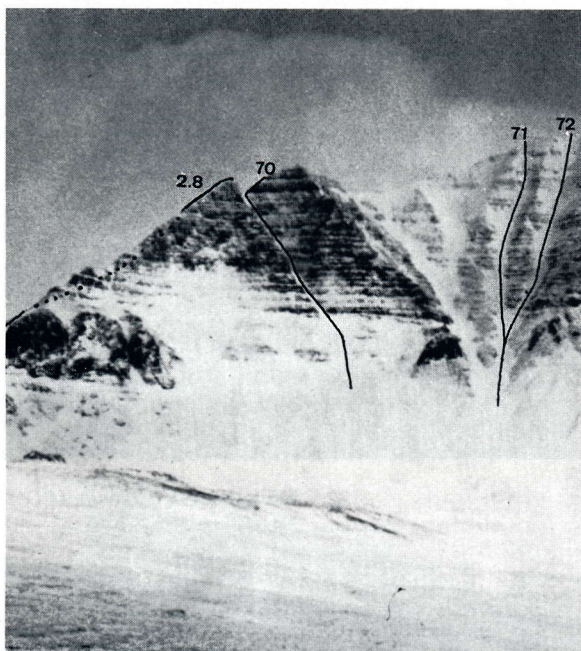
Fyrst farin: mars 1984, Hreinn Magnússon, Höskuldur Gylfason. Afbrigði af leið nr. 65. Farið er upp vinstri (eystri) vegg gilsins, upp bratt íþil.

67. Þjóðleið 3 – snjór/ís
Gr.: 3 L.: 100 m. T.: 1 1/2-2 1/2 klst.

Fyrst farin: 21. nóv. 1983, Höskuldur Gylfason, Snævarr Guðmundsson. Fyrst upp bratt íshaft, síðan eftir syllu uns komið er að breiðu gili. Opin leið.

68. Handan við hornið – ís
Gr.: 4 L.: 60 m. T.: 1 1/2-2 klst.

Fyrst farin: 27. jan. 1980, Torfi Hjaltason, Snævarr Guðmundsson. Brattur ísfoss. Erfiðastur um miðbik leiðarinnar.

23. Dýjadalshnúkur (Tindstaðafjall) séður úr suðri. Ljósm. William Kaiser.

24. Vallárgil. Ljósm. S.G.

69. Kverkin

Gr.: 3 L.: 30 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Fyrst farin: 11. maí 1983, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson. Í kverk á móti „Handan við hornið“ mynda tvö íshöft leiðina.

3.7. Dýjadalshnúkur

Suðvestan í Dýjadalshnúk (í Tindstaðafjalli) eru nokkur gil eða lænur sem bjóða upp á fremur auðveldar snjóleiðir. Best er að nálgast leiðirnar úr Miðdal um leiðina upp með Kerlingargili (2.8b).

70. – snjór

Gr.: 1 L.: 100 m. T.: 1/2-1 klst.

Afar auðvelt snjógil milli hamraveggjanna.

71. – snjór/ís

Gr.: 1/2 L.: 150 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 1982, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson, Orri Magnússon. Þægilegt snjógil með nokkrum léttum íshöftum. Hengja.

72. – snjór

Gr.: 1 L.: 100 m. T.: 1 klst.

Fyrst farin: 1982, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson, Orri Magnússon. Einföld snjóleið.

3.8. Vallárdalur

Pröngur og stuttur hangandi dalur sunnan til í Esjunni vestan Vesturbrúna. Neðan hans er Vallárgil. Í gílinu er foss í tveimur stöllum sem klifinn hefur verið að vetri til. Rétt er að vekja athygli á því að snjóflóð hafa fallið niður Vallárdal. Menn ættu því að leita annað ef snjóflóðahætta er einhver.

73. Vallárgil – ís

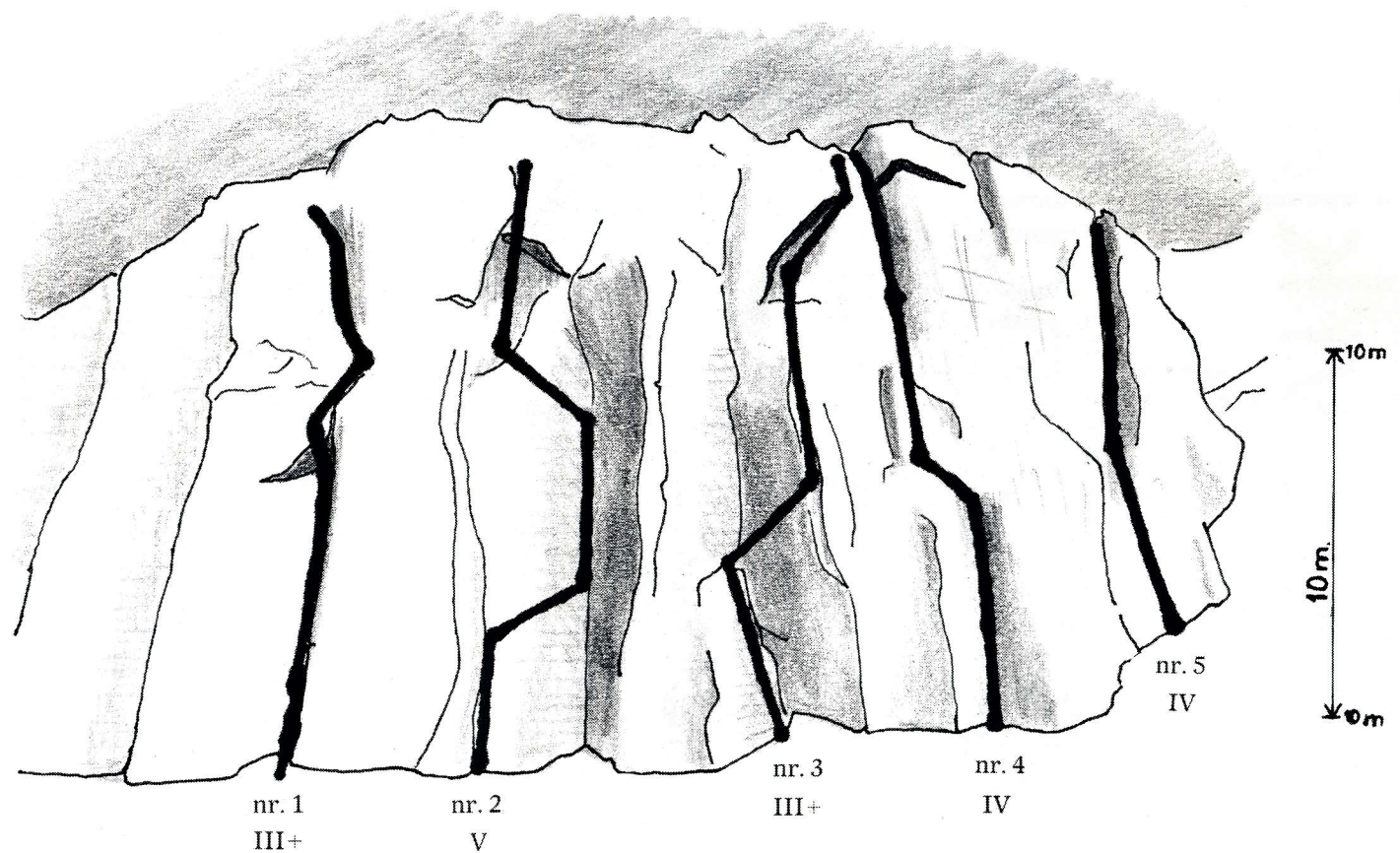
Gr.: 3 L.: 80 m. T.: 1-1 1/2 klst.

Fyrst farin: Mars 1983, Hreinn Magnússon, Ari Trausti Guðmundsson, Olgeir Sigmarsson. Ísleið sem felst í tveimur 15-20 m. háum íshöftum. Höftin reyndar mishá eftir snjóalögum og hafa jafnvel horfið alveg í snjóþyngslum.

3.9. Grafardalur – Móskaðshnúkar – Trana

Lítið hefur verið klifrað á þessum slóðum enda aðkoma ekki eins greið á vetrum og víða annarsstaðar við Esju. Einnig eru möguleikar ekki miklir nema ef vera kynni í Trönu en hún hefur t.d. fallegan stöllóttan vesturvegg.

Valshamar í Eilífsdal

Neðst í vesturhlíðum Skálatinds er kletturinn Valshamar. Býður hann upp á nokkrar ágætar klettaleiðir. Hamarinn er myndaður úr Basaltstuðlum. Nánari lýsingar eru í ÍSALP nr. 21.